

FRANS NAEREBOUT
1818—1918
DOOR
W. BLOMBERG—ZEEMAN.

Eenigen tijd geleden heeft Vader jullie misschien uit de courant voorgelezen, dat een onzer torpedo-booten, genaamd Frans Naerebout, op een mijn was geloopt. Van dien Frans Naerebout

wil ik jullie wat vertellen. Frans Naerebout was een held in den heerlijksten en besten zin van het woord.



30 Augustus 1748 werd hij te Veere geboren. Het sprak vanzelf, dat hij zeeman zou worden, dat was Vader ook en Grootvader en de Ooms. Frans verhuisde later naar Vlissingen en werd opgeleid voor het loodswezen. De talrijke gevaarlijke zandbanken voor Walcheren's kust maakten het baantje van loods heusch niet gemakkelijk. Slechts een man met een scherp oog en een vastberaden geest

zou voor die taak geschikt zijn. Frans Naerebout was zulk een man. Reeds in 1776 begon zijn heldenloopbaan. Een zekere kapitein Pruyt moest met „de Brunswijck” naar Tessel en had Frans Naerebout als loods aan boord.

Hoewel Naerebout den bevelvoerder afraadde het zeeget te kiezen, daar de lucht hem lang niet aanstond, wou Pruyt toch varen. Het duurde maar kort, of ze kregen een geweldigen storm. „De zeilen minderen”, commandeerde de kapitein. „Minderen, wat nu?” vroeg Frans. „Neen kapitein, zet de fok en het groote zeil er nog maar bij, anders verliezen we schip en leven.” Kapitein Pruyt, die wel inzag, dat Naerebout beter op de hoogte was van de gevaarlijke zandbanken dan hij zelf, gaf toe. Als een

razende ging het schip voort, ten slotte ging het zoo overzij, dat het met één boord onder water lag. Ieder greep, wat hij grijpen kon. Men jammerde, men schreeuwde, alleen Naerebout stond daar rustig en stil, in zijn hart was een bede tot Hem, die redding geeft in elken nood. Het schip en de bemanning op één na, werd behouden. Er zouden grooter dingen van Naerebout geëischt worden. 't Was in het jaar 1779. Er was kermis in het stadje Vlissingen. Het geschreeuw van venters, het gejoel van kermisgangers, de muziek uit kramen en draaimolens was oorzaak, dat de noodseinen van de kust niet vernomen werden. Ook Frans Naerebout slenterde langs de kramen. Maar de rechte aardigheid had hij er niet in. Aan het frissche strand voelde hij zich meer in zijn element. Kom, hij ging maar weer naar vrouw en kroost.

Wat was dat? Noodseinen? Een schip in nood? Hij verhaast zijn schreden en daar ziet hij reeds groepjes oude visschers met ernstige gezichten bij elkander staan.

„Naerebout!” 't Klonk als een verzuchting. Frans zag al dadelijk, dat een schip op een der beruchte zandbanken geloopt was. Somber tuurt hij naar de donkere massa, dan richt hij den blik naar boven. Zijn besluit is genomen, hij zal uitgaan ter redding. Spoedig weet hij eenige dappere kornuiten, waaronder ook zijn broeder Jacob, te bewegen hem te vergezellen. Even spoedt hij huiswaarts om afscheid te nemen van vrouw en kroost. Vrouw Naerebout gedraagt zich als een heldin, als ze hem vaarwel kust. Zij mort noch klaagt, al is haar hart vol bange vrees. Het schip dat in nood verkeert is „De Woestduin” en heeft ongeveer 90 passagiers aan boord. Zouden Naerebout en zijn 7 getrouwen dit reddingswerk kunnen volbrengen?

De wind was allengs aangegroeid tot een orkaan en de ranke boot met de dappere zeevaarders wordt voortgezwiept als een notedop. Boven het gehuil en geloei klinkt een afgrijselijke jammerkreet! De Woestduin is door midden gebroken en de ongelukkige schipbreukelingen klemmen zich jammerend aan de wrakken vast.

Als de nood op het hoogst is, is de redding nabij. „Een zeil, een zeil!” wordt er geroepen en het klinkt als een juichtoon. Na een vreeselijken tocht van ruim drie uur hebben de redders het ontredderde schip bereikt. Als krankzinnigen stelden de ongelukkigen zich aan. 't Was immers onmogelijk allen in de boot te

bergen. Zij vallen Naerebout en de zijnen om den hals, smeeken om meegenomen te worden. Doch Frans weigert beslist meerderen te bergen, dan zijn vaartuig dragen kan. Maar hij zal terugkomen en „met Gods hulp red ik je allen”.

En hij keert terug. Nog eens en nog eens. 87 menschen brengt hij behouden naar den wal.

't Was juist Zondag en in de bedehuizen rees een gebed voor schipbreukelingen en redders. De kermis werd dien dag matig bezocht, er stonden hogere belangen op het spel. 't Was reeds Zondagnacht toen de gebroeders Naerebout en hun helpers het laatste vrachtje binnen brachten. Stillekens, het hart overvloeiende van dank, keerden de wakkere mannen naar huis en haard. De regeering begiftigde de dappere broeders met een zilveren medalje en een som gelds. Er werden gedichten, zelfs een tooneelstuk op hen vervaardigd. Maar de trouwe zeelieden hadden het meer ervaren, dat menschengunst slechts een riet, maar Gods gunst een rots was.

In 1781 moest Frans Naerebout het lineschip „Zuid-Beveland” naar Tessel brengen. Zooals je weet, waren wij toen in oorlog met Engeland. Bij den Hoek van Holland had je de poppen aan het dansen. Daar kwamen vier Engelsche schepen op hem af. Doch zooals Naerebout tusschen de banken wist te laveeren, konden de Engelschen het hem niet nadoen. Veilig en wel bereikte hij Tessels kust.

Een paar jaar later was hij loods van „De Barbestein”, die een groote lading goud aan boord had, hetwelk bestemd was voor Ned.-Indië. De bemanning bestond uit gehuurd, vreemd volk, dat Frans Naerebout lang niet aanstond. Hij hield ze in de gaten en bemerkte al spoedig, dat ze belust waren op de kostbare vracht. Wat te doen? Op zee is geen politie-hulp te krijgen. Een list moest hun plannen den bodem inslaan. Hij beloofde hun een Fransche haven aan te doen, dan konden ze daar zaken doen. Overdag voer hij naar de richting Frankrijk maar 's nachts zette hij met dubbelen spoed koers naar Engeland, want hij hoopte van een Engelsch oorlogschip hulp te krijgen. Dit plan gelukte. Bij het eiland Wight kwam er hulp opdagen, het boeventuig werd gevangen genomen en met betrouwbaar volk kon hij de reis voorzetten.

Nog een prachtig voorbeeld van menschenliefde en zeemans-

kunst was de redding van „De Zuiderburg.” Het schip had zwaar schipbreuk geleden en zat, zonder roer, vast in het ijs. Het was een schip van de Compagnie, dat een rijke lading bevatte, maar dat ook 400 menschen met zich voerde. Dit laatste was voor Frans Naerebout reden genoeg om zijn leven te wagen. De heeren van de Compagnie beloofden groote sommen gelds, als hij het waagstuk durfde volbrengen. „Ik zal gaan, op één voorwaarde”, sprak Frans. „En die is?” „Dat er voor onze vrouwen en kinderen gezorgd zal worden, als we nimmer weerkeeren.” Die belofte werd gegeven en de moedige helden trokken zeewaarts.

Met een sloep op sleden, door paarden getrokken, moest men het schip trachten te bereiken. Wanneer men eindelijk bij het schip gekomen is, biedt Naerebout aan om zijn loodsboot als roer dienst te laten doen. De bemanning wordt rustiger. Frans Naerebout zal hen zeker veilig brengen naar de Engelsche kust. Maar daar komt een noodweer opzetten, de angst slaat zelfs Naerebout om het hart. De touwen breken, de loodsboot wordt weggeslingerd en het schip is wederom zonder roer. Maar Naerebout tracht door ankers en kettingen het te behoeden tegen banken en klippen. Na tien dagen wordt de Engelsche kust bereikt.

Eenige jaren later bevond Naerebout zich als loods op de „Voorland”, ook een schip van de Compagnie. Het plan was, dat hij het schip tot Tessel brengen zou, maar het weer was boos, zoodat de kapitein hem dringend verzocht tot het kanaal mede te varen. Bij de Engelsche kust (wij waren in oorlog met Engeland) kwam het Naerebout voor, als werden daar plannen gesmeed om het mooie koopvaardij-schip in te palmen. Frans waarschuwde den kapitein, maar deze sloeg zijn raad, om het schip een andere koers te geven, in den wind. De andere schepen, die vóór hen voeren, gingen immers ook hun ouden gang. Naerebout was geen achterdochtig man, maar nu was het hem toch, als wantrouwde hij zijn bevelvoerder. Slapen kon hij niet. Hij hield den ganschen nacht een oog in 't zeil en — wat was dat? Werd daar het sein gegeven om naar gindsche richting heen te sturen? Maar daar lag immers een zeer gevaarlijke zandbank. De „Voorland” moest stranden. Openlijk weigerde Frans verder loods te zijn, als men niet oogenblikkelijk van koers veranderde. De kapitein, die bang was, dat de verdere bemanning hem in de kaart zou kijken, gaf toe en Naerebout bracht het schip veilig naar Kaap de Goede Hoop.

Laten we ons nu eens even bezighouden met Moeder Naerebout en kroost. Wat verlangde ze naar Vader! Ze hadden gelukkig wel eens een enkel berichtje gekregen, dat hij gezond was, maar zijn afwezigheid duurde nu toch heel lang. De nood gluurde om de deur, de spaarduitjes raakten op en eindelijk klopte de fiere vrouw aan bij de bestuurderen der Compagnie. Ze had toch recht op het loon van haar man. Na lang wikken en wegen besloot men haar het halve loon te geven. „De helft?“, riep ze verontwaardigd. „Mijn man is toch nimmer een halve loods geweest!“

De geschiedenis vermeldt niet, of de schriele heeren recht gedaan hebben aan deze nobele vrouw.

Frans beleefde een gulden tijd aan de Kaap. Een vroeger geredde van „de Woestduyn“ haalde hem van boord en bood hem een feestmaaltijd aan en vertelde aan wie het maar hooren wilde, dat deze man de beroemde Hollandsche loods Frans Naerebout was. De held zelf bleef stil en klein onder deze eerbetuigingen. Hij had immers slechts gedaan, wat God van hem eischte.

Nij snakte naar huis. Maar op de terugreis beleefde hij een treurig avontuur. De verraderlijke kapitein wist de gansche vloot in handen te spelen der Engelschen. Frans werd met de overigen naar Engeland vervoerd.

De schout bij nacht, die reeds eerder wat vernomen had van Naerebouts heldenfeiten, bood hem aan in Engelschen dienst te komen. De som, die hem als loon zal gegeven worden, is vorstelijk vergeleken bij het korig loontje dat hij ontvangt in dienst der Compagnie. Toch weigert hij. „Als ik u dien dan ben ik een schelm tegenover mijn vaderland“, is het trotsche antwoord. Eenige maanden later weet hij toch op slimme wijze het vaderland te bereiken.

In 1796 brak er een donkere tijd voor het gezin Naerebout aan. De handel stond stil. De havens waren verlaten en Frans werd van loods visscher. Zijn levensavond was niet helder en licht. Toch hield hij het hoofd geheven, de Heere zou hem niet verlaten of begeven. Zijn positie werd eenigszins beter, toen hij lantaarnopsteker op Oost-Beveland werd. Eenigen tijd daarna werd hij havenkapitein te Goes. Maar de fortuin keerde weder spoedig. Na 1813 werd zijn salaris niet meer uitbetaald. Trouw en stipt vervulde hij zijn werk, zonder een enkelen cent vergoeding. Hij was een arm, oud man geworden en toen in 1816 hem zijn trouwe

gade ontviel, kwam er een smartelijke trek op het oude, verweerde gelaat. Zijn kinderen konden bitter weinig voor vader doen, ze waren zelf arme visschers-gezellen.

Zou dan de held, die honderden het leven gered had, in kommer en ellende omkomen?

Er kwam een enkel lichtstraaltje op zijn somber levenspad. Ouden vrienden kwamen zijn droeve omstandigheden ter oore. Zij brachten er de Compagnie mee in kennis. Onder de bestuurders bevonden zich gelukkig menschen met een geweten. Naerebout werd ter vergadering ontboden en toen bleek het, dat de man veertien maanden zijn werk verricht had zonder loon. In een hartelijke toespraak werd den dapperen grijsaard beloofd, dat men den Koning in kennis zou stellen met dit gruwelijk verzuim. Het verzoek aan Willem I had een gunstig gevolg. Frans Naerebout werd verheven tot broeder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en aan dezen titel was een jaarlijksche toelage verbonden. Iets van stille dankbaarheid blonk in de oude, trouwe oogen. Hij voelde het: zijn dagtaak liep ten einde. Bij het opsteken der lantaarns trilden de oude, grove, doorploegde handen. Op zekeren dag vond men hem bewusteloos bij de vuurbaak liggen. Hij werd naar zijn woning gebracht waar hij na eenige weken den laatsten adem uitblies. Hij is in de Groote Kerk te Goes begraven.

Wie Goes bezoekt, moet eens even rusten bij zijn grafzerk. En wie meer wil weten van dien grooten eenvoudigen man, moet eens het mooie boek lezen van J. Stamperius, Frans Naerebout.

Dit boek heeft ook mij bewogen jullie van dezen held van het echte soort te vertellen.

